

Pravidla pro balení a označování

Vzhledem k tomu, že brambory zůstávají jednou ze základních zemědělských komodit, je potřeba pěstitele i jejich porosty chránit před zavlečením a rozšířením škodlivých organismů, které by výrazně mohly ovlivnit úroveň a kvalitu pěstování brambor v České republice. Nejedná se přitom o choroby a škůdce u nás neznámé nebo dosud nepřítomné, ale o škodlivé organismy, s nimiž naši bramboráři bojují již dlouhou řadu let.

V domácích podmínkách se pomocí přijatých opatření daří jejich výskyt omezovat a eradikovat, a proto je nutné důsledně dbát na vyloučení možnosti přenosu těchto škodlivých organismů na území ČR v souvislosti s dovozy brambor ze zahraničí. Jen tak se nám podaří zajistit odpovídající kvalitu a zdravotní nezávadnost domácí produkce brambor. Význam rostlinolékařské péče při ochraně našeho

území i spotřebitele je proto zásadní.

Zajištění nezávadného zdravotního stavu

Důležitou součástí pracovní náplně Odboru terénní inspekce ÚKZÚZ je zajištění nezávadného zdravotního stavu základních zemědělských komodit, včetně bramboru. Při přemísťování (na území ČR či z jiných členských států EU do ČR) nebo dovozu

(ze třetích zemí) brambor mohou být zjištěny škodlivé organismy, jejichž zavlečení a šíření je na území členských států EU zakázáno, a proti jejich šíření jsou přijímána legislativní opatření. V případě bramboru se jedná zejména o původce bakteriální kroužkovitosti bramboru (*Clavibacter sepedonicus*), původce bakteriální hnědé hniloby bramboru (*Ralstonia solanacearum*), původce rakoviny bramboru

(*Synchytrium endobioticum*), hádátka nažloutlé (*Globodera pallida*), hádátka bramborové (*Globodera rostochiensis*), ale také například o dřepčíky rodu *Epitrix* a karanténní hádátka *Meloidogyne chitwoodi* a *M. fallax*.

Inspektoři terénní inspekce ÚKZÚZ sledují zdravotní stav brambor v rámci provádění průzkumu výskytu karanténních škodlivých organismů (k tomuto tématu viz článek „Zdravotní

stav dovážených brambor“, Zemědělec číslo 11/2019). Nejde však jen o prosté sledování zdravotního stavu konzumních brambor v porostech nebo brambor uváděných na trh. K zajištění požadovaného zdravotního stavu na úseku ochrany proti karanténním škodlivým organismům totiž slouží i kontroly plnění zvláštního požadavku u nesadbových brambor, tj. označení těchto brambor při jejich přemis-

tování na území EU registračním číslem (přiděleným příslušným subjektům z důvodů fytosanitární legislativy). Zde je potřeba upřesnit, že legislativa sice hovoří o nesadbových bramborách, nicméně pro účely tohoto článku bude dále používán spíše termín konzumní brambory, protože se nepředpokládá, že by do běžné tržní sítě byly uváděny brambory průmyslové.

(Pokračování na str. 30)

Kompletní ochrana porostů brambor

Na základě nařízení EU o zákazu používání účinné látky dikvát ke dni 4. 2. 2020 zmizely z našeho trhu přípravky k desikaci brambor. Jediný prostředek, který je v současné době možné k tomuto účelu použít, je herbicid Kabuki od společnosti Sumi Agro Czech. Ale nejen Kabuki tvoří naši nabídku do bramboru. V portfoliu najdete celou řadu dalších přípravků ke spolehlivé ochraně brambor po celou dobu vegetace.

Čisté pole bez plevelů je základ. K herbicidnímu ošetření před vzejitím brambor můžete využít prověřenou kombinaci Citation + Gamit 36 SC v dávce 0,33 kg/ha + 0,2 l/ha. Kvalitní účinek proti jednoletým lipnicovitým plevelům vám zajistí postemergentní aplikace graminicidu Rango Super v dávce 1–1,5 l/ha. K regulaci píru plazivého pak volíme vyšší dávku 2,25 l/ha.

V průběhu vegetace jsou porosty brambor každoročně atakovány tlakem plísní bramborové. Tato choroba způsobuje značné ztráty a škody na porostech, a proto je použití správného fungicidu klíčové pro sklizeň zdravých hlíz. Tím pravým přípravkem, který vám pomůže vaše porosty udržet v dobré kondi-

ci, je fungicid Lieto. Jedná se o dvousložkový moderní fungicid proti plísní bramborové, který obsahuje dvě účinné látky s odlišným mechanismem účinku. Preventivní a kurativní cymoxanil se systémovým působením, který dokonale zaléčí již napadené rostliny. Kontaktní zoxamid vytvoří štít pro váš porost proti šíření spor plísní bramborové. Zoxamid je jedna z nejnovějších kontaktních účinných látek, na niž není doposud vytvořena rezistence. Dokonalou kontrolu nad plísní bramborovou vám zajistí aplikace Lieta během celé vegetace (až šestkrát za sezonu) v dávce 0,45 kg/ha.

Společně s fungicidem lze spojit aplikaci insekticidů do brambor proti hmyzím škůdcům.

K zamezení přenosu virů v množitelských porostech brambor proti mšicím efektivně pomůže aplikace pyrethroidu Markate v dávce 0,15 l/ha. Proti mandelince bramborové aplikujte neonicotinoid Mospilan 20 SP v dávce 0,06 kg/ha. Dosáhnete tak dlouhodobé a účinné ochrany brambor proti larvám tohoto brouka.

Kdykoliv během vegetace se mohou porosty brambor dostat do různých stresových podmínek (sucho, mráz, napadení škůdci a patogeny, popálení od pesticidů). K překonání těchto stresových a nepříznivých období je vhodné využít aplikaci biostimulátoru Kaishi. V bramborách je vhodné Kaishi použít v dávce 3 l/ha až 3x za sezonu,

a to od 20 cm výšky rostlin pro překonání stresových podmínek na začátku vývoje, během nasazování poupát a začátku kvetení pro zvýšení množství tržních hlíz. Pro zvýhodněný nákup můžete využít náš balíček Mospilan 20 SP + Kaishi (2 kg + 40 l).

Poslední pracovní operací před sklizní brambor je desikace. Firma Sumi Agro má ve svém portfoliu k desikaci brambor přípravek Kabuki. Jedná se o herbicid

s účinnou látku pyraflufen-ethyl, ze skupiny fenyl pyrazolů, který je určený k regulaci dozrávání a usnadnění sklizně brambor. Použití Kabuki (0,8 l/ha + smáčedlo Toil) 14 dní před plánovanou sklizní vám zajistí pozvolné zasychání natě, regulaci přítomných plevelů a postupné dozrání slupky brambor. Pro zvýšení účinku je vhodné aplikovat Kabuki v kombinaci s mechanickým rozbitím natě. Aplikaci Kabuki lze

také spojit s posledním fungicidním ošetřením. Použití přípravku Kabuki nemá negativní vliv na výnos, velikost hlíz ani na klíčení hlíz v následujícím roce.

Použití přípravků od společnosti Sumi Agro vám zajistí hladký a bezproblémový průběh sezony od zasazení až po ukončení vegetace.

Ing. Jan Herman
Sumi Agro Czech, s. r. o.

inzerce

Meziplodiny pro naši praxi

Meziplodiny mají nevýhodnou roli. Pochopitelně mají v očích agronomů nižší prioritu oproti plodinám, které nám zajišťují krmivo, nebo které se dají se ziskem zobchodovat. Zakládání porostů nebývá ideální. Běžně musejí zvládat špatně připravenou půdu, nevhodnou technologii setí, nízké výsevky, konkurenci výdrolu apod.

Sejí se v plném létě s vysokými denními i nočními teplotami a obrovským výparem. Aby se i z těchto podmínek vytěžilo co nejvíce, je rozumné zakládat meziplodiny jako směs plodin s odlišnými nároky na teplotu, vláhové poměry nebo kvalitu půdy.

Čím robustnější budou jednotlivé druhy ve směsi, tím lépe bude fungovat směs jako celek a přinese pěstitelům všechny příznivé efekty, které očekávají. Mezi osvědčené patří především meziplodiny z čeledi brukvovitých (ředkev, hořčice), svazanka, pohanka a další včetně travovitých plodin.

Pohanka a svazanka

Kombinace, kterou naše praxe hojně využívá, je pohanka se svazenkou, například ve směsi Viterra® PS. Dobře zvládá obtížné podmínky setí v horkých a suchých letních měsících. Komponenty se dobře doplňují. Rychle rostoucí svazanka v synergii s pohankou dobře reaguje i na vysoké

letní teploty a rostliny rychle zakrývají půdu. O výsledku rozhoduje volba správného výsevu a přípravy půdy. Obě meziplodiny mají výborné vlastnosti a příznivý vliv na půdu. Jejich směs je univerzálním přerušovačem osevních sledů. Svazanka, ani pohanka nejsou z čeledi brukvovitých, nestávají se hostiteli chorob nebo škůdců řepky, ani jiných polních plodin. To je pro českou praxi s poměrně vysokým zastoupením řepky významný benefit. Pokud pohanka se svazenkou mají dostatečný čas pro zakvetení, jsou vysoce atraktivní pro opylovače. Následná likvidace porostu bývá jednoduchá, snadno vymrzá a lze dobře likvidovat mechanicky.

Ředkev olejná

Velmi oblíbená je rovněž kombinace, která navíc obsahuje ředkev olejnou, považovanou za meziplodinu možná nejlépe působící na úpravu půdní struktury. Kombinace ředkve olejné,

svazanky s menším podílem pohanky je v ideální poměru namíchaná ve směsi Viterra® RS. Pokud jsou meziplodiny pěstovány zejména za účelem zlepšení půdních vlastností, ředkev olejná by ve směsi neměla chybět. Prokořeňuje i do hlubších profilů půdy, snižuje utužení a fixuje dusík a další živiny, které pak budou přístupné pro následné plodiny. Jelikož je ředkev příbuzná s řepkou olejnou, je využitelná pouze pro osevní postupy s nižším zastoupením řepky.

Směsi Viterra

Obě směsi, Viterra® PS i Viterra® RS plus s ředkvi, mají velkou oblibu u agronomů, protože nabízejí řadu pozitiv. Směsi jsou i ekonomicky zajímavou variantou. Dobře rostou v méně příznivých podmínkách, naopak do dobrých podmínek lze zakládat porosty s nižšími výsevky.

Ing. Adam Časlava
SAATEN-UNION CZ s. r. o.

Směsi meziplodin pro GREENING

viterra® PS

Směs pohanky a svazenky. Jediné řešení do OP s řepkou. Ideální volba také pro obilniny nebo kukuřici.

Do osevního postupu s:

viterra® RS plus

Směs ředkve olejné, svazenky a pohanky s maximálně příznivým efektem na půdu a intenzivním prokořeněním půdního profilu.

Do osevního postupu s:

viterra® HS

Směs hořčice a svazenky. Oblíbená směs do OP s žádným nebo nízkým zastoupením řepky. Vhodná pro následné seti do mulče.

Do osevního postupu s:

viterra® TOP

Směs svazenky, jetele alexandrijského, jetele perského, vikve seté, lupiny úzkolisté a slunečnice. Směs pro profiky.

Do osevního postupu s:

viterra® RH

Směs ředkve olejné a hořčice. Nedoporučujeme do OP s řepkou. Vhodná i pro pozdější termíny setí.

Do osevního postupu s:

OSIVO
SKLADEM

Při objednávce do 30. 6. 2020
SLEVA 5%

Pro bližší informace kontaktujte svého poradce SAATEN-UNION.

SAATEN-UNION CZ s.r.o.
tel.: 541 22 11 75, e-mail: adam.caslava@saaten-union.cz
www.saaten-union.cz

**SAATEN
UNION**
Züchtung ist Zukunft

Pravidla pro balení ...

(Dokončení ze str. 29)

Výše zmíněný zvláštní požadavek je uveden v příloze VIII bodu 11 prováděcího nařízení Komise (EU) 2019/2072. Vyplývá z něj, že na obalech nesadbových brambor, v případě volně ložených hlíz přepravovaných ve velkých množstvích, pak v průvodních dokumentech musí být při jejich přemísťování v rámci území EU uvedeno registrační číslo úředně registrovaného pěstitele nebo společného skladu nebo expedičního střediska úředně registrovaného a umístěného v oblasti produkce.

Povinnost registrace

Každý pěstitel v rámci Evropské unie, který pěstuje brambory a přemísťuje je za účelem uvádění na trh, musí být registrován u národní organizace ochrany rostlin a na obalech konzumních brambor musí při jejich přemísťování uvádět své registrační číslo. Uvedené opatření zajišťuje, že v případě nálezu karanténního škodlivého organismu ve vzorkované partii brambor lze zpětně dohledat jejich pěstitele a místo pěstování v zemi původu.

Aktuálně platná rostlinolékařská legislativa stanoví, že od 14. 12. 2019 je potřeba na každém balení konzumních brambor uváděném na trh (o jakékoliv hmotnosti) uvádět registrační číslo českého registrovaného subjektu v novém tvaru (formátu) CZ-XXXX (samotné registrační číslo zůstává stejné, pouze se před něj přidává „CZ-“, např. CZ-1234), s výjimkou originálních balení z jiných členských států EU, která jsou již označena registračním číslem zahraničního dodavatele z EU. Povinnost uvádět registrační číslo v novém tvaru je legislativou stanovena přímo všem již dříve registrovaným subjektům. Registrované osoby tak o tuto změnu nezádají ÚKZÚZ, ale provedou ji automaticky a bez vyzvání.

Registrace se nově týká i pěstitelů brambor s menšími výměrami než 1 ha, pokud prodávají vypěstované nesadbové brambory dalšímu obchodníkovi. Pokud pěstitel prodává nesadbové brambory pouze konečnému uživateli (konečnému spotřebiteli), tak nemusí být registrován. Proto pěstitel při prodeji „ze dvora“ nebo při rozdělování nesadbových brambor jako deputátu svým zaměstnancům nemusí opatřovat balení brambor registračním číslem. Nicméně v případě prodeje konzumních brambor na farmářských či jiných lokálních trzích se již jedná o přemísťování brambor, a proto každé jejich balení (bez ohledu na velikost či hmotnost) musí být opatřeno registračním číslem pěstitele – viz výše uvedený zvláštní požadavek v příloze VIII bodu 11 prováděcího nařízení Komise (EU) 2019/2072.

Pokud jsou na farmářských či jiných lokálních trzích prodávány konzumní brambory vypěstované nebo zabalené jinými subjekty, než je prodejce, každé jejich balení (bez ohledu na velikost či hmotnost) musí být opatřeno registračním číslem pěstitele nebo dodavatele (balírní/společného skladu/expedičního střediska). Dodávky brambor do stravovacích zařízení, škrobáren apod. představují rovněž přemísťování, a proto musí být uvedené partie

brambor opatřeny registračními čísly.

V případě, že pěstitel, balírna nebo obchodník nejsou dosud registrováni, podají si u ÚKZÚZ žádost na formuláři „Jednotné registrace a evidence osob, které vyrábějí a uvádějí do oběhu rostliny, rostlinné produkty a jiné předměty“. Na této žádosti zaškrtnou

(o jakékoliv hmotnosti) uvádět registrační číslo českého registrovaného subjektu, který provedl přebalení.

Kontroly

Inspektoři terénní inspekce ÚKZÚZ kontrolují v rámci své pracovní činnosti označení balení konzumních brambor vypěstova-

z Polské republiky na území České republiky z roku 2013, podle kterého inspektoři ÚKZÚZ u všech partií brambor původem z Polska (tj. sadbových i konzumních či průmyslových) kontrolují, zda jsou při dodání opatřeny osvědčením polské rostlinolékařské služby (PIORIN) o negativním testování dodávaných partií

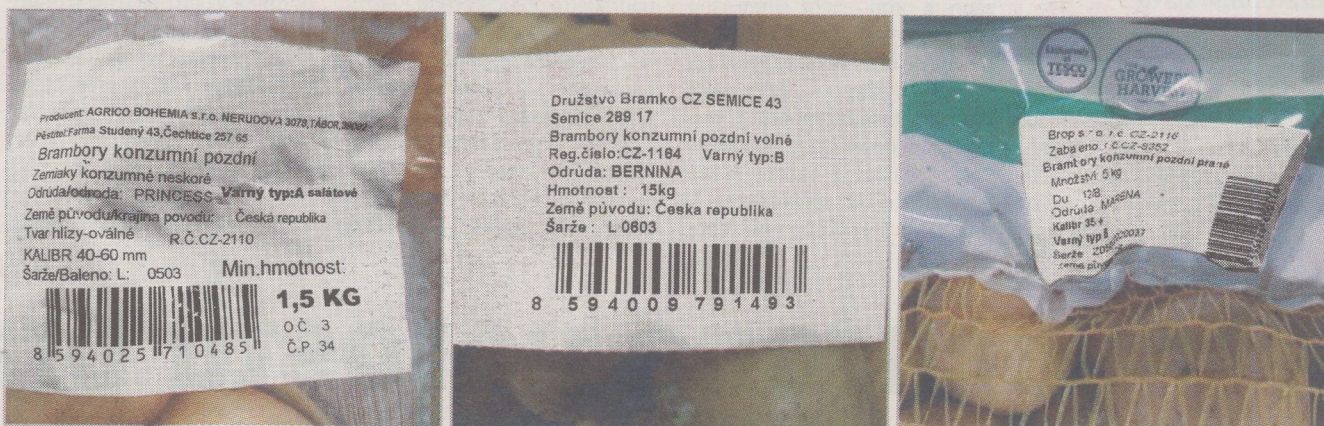
osvědčení. Všechny partie brambor původem z Polska testuje ÚKZÚZ zároveň i na přítomnost bakterie *Ralstonia solanacearum*.

Brambory z Egypta

Dalším případem, kdy je rostlinolékařskou legislativou požadován zvýšený dohled terénní inspekce ÚKZÚZ nad partiemi dovozených brambor, je dovoz egyptských konzumních brambor. Normálně je dovoz hlíz bramboru z Egypta na území EU obecně platnými fytosanitárními

koliv balení konzumních brambor původem ze třetích zemí (tj. v tomto případě z Egypta) má být každé balení těchto brambor (včetně velkobalení formou big bagů) označeno registračním číslem dodavatele z EU, který dovoz zprostředkoval nebo zrealizoval, či balírní/společného skladu/expedičního střediska v členském státu, kde se nachází příslušné vstupní místo do EU. Kromě toho stále platí nařízení Státní rostlinolékařské správy o mimořádných rostlinolékařských opatřeních k ochraně proti zavlečení a šíření původce hnědé hniloby bramboru *Pseudomonas solanacearum* (syn. *Ralstonia solanacearum*) z Egypta z roku 2012. Nařízení ukládá zřetelně označit každé balení konzumních brambor z Egypta, které je prodáváno na území České republiky, náveskou s textem v českém jazyce, že hlízy pocházejí z Egypta a nejsou určeny k sázení. Dále se tímto nařízením ukládá příslušným provozům zajistit odvoz pevného odpadu, který vznikne při balení egyptských brambor, na místa mimo zemědělskou půdu. Při dovozu egyptských brambor je vstupní rostlinolékařská kontrola prováděna místní rostlinolékařskou službou ve vstupních místech mimo území České republiky na vnější hranici EU. Přesto je však nezbytné provádět nezávislé průzkumy (včetně odběru vzorků egyptských brambor a jejich laboratorního testování) i v rámci tržní sítě ČR při jejich dodávkách a prodeji či skladování.

Ing. Jan Uhlík
Ing. Petr Kroutil, Ph.D.
Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Návesky brambor několika dodavatelů

Foto Jan Uhlík

„Žádost o registraci pro účely rostlinolékařské péče podle čl. 66 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2031 o ochranných opatřeních proti škodlivým organismům rostlin a ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů“ a na příloze č. 3 k této žádosti uvedou, že se jejich registrace týká konzumních brambor. V případě produkce hlíz jiných než sadba (pěstování, balírní, obchodní sklady) je totiž potřeba požádat pouze o registraci, není třeba žádat o oprávnění k vystavování rostlinolékařských pasů. Žádost o registraci s vyplněnou přílohou č. 3 se pak odesílá na Jednotné podací místo: ÚKZÚZ, Odbor osiv a sadby, Za opravnou 4, 150 06 Praha 5 – Motol.

Povinnost označování

Povinnost označení partie či dodávky nesadbových brambor registračním číslem se týká i tržního prodeje konzumních brambor zahraničního původu, kdy každé originální balení jakékoliv velikosti a hmotnosti původem ze členských států EU má být označeno registračním číslem dodavatele z EU (pěstitele/balírní/společného skladu/expedičního střediska) s příslušným kódem země původu (DE, FR, IT, ES, NL atd.), uvedeným s pomlčkou před registračním číslem, obdobně jako u nás. V případě originálního velkobalení konzumních brambor původem ze členských států EU formou big bagů má být každý big bag označen registračním číslem dodavatele z EU. V případě dovozu nebo prodeje jakéhokoliv balení konzumních brambor původem ze třetích zemí (tj. mimo EU, např. Egypt, Maroko, Izrael atd.) má být každé balení těchto brambor (včetně velkobalení formou big bagů) označeno registračním číslem dodavatele z EU, který dovoz zprostředkoval nebo zrealizoval, či balírní/společného skladu/expedičního střediska v členském státu, kde se nachází příslušné vstupní místo do EU.

Pokud jsou konzumní brambory původem ze členských států EU nebo ze třetích zemí přebalovány v ČR registrovanou osobou, je potřeba na každém jednotlivém balení uváděném na trh

ných v ČR i ostatních členských státech EU, tj. opatření návesky nebo obalu registračním číslem, v případě volně ložených hlíz přepravovaných ve velkých množstvích pak uvedení registračního čísla v průvodních dokumentech. Každý prodávající subjekt na trhu je povinen prokázat původ konzumních brambor.

Při absenci označení dodávky konzumních brambor registračním číslem provedou inspektoři terénní inspekce ÚKZÚZ odběr vzorku hlíz pro laboratorní ověření, zda dotčená partie brambor není napadena karanténními škodlivými organismy, zejména pak karanténními bakteriemi. V případě neoznačených konzumních brambor zahraničního původu je současně informována i příslušná organizace ochrany rostlin členského státu EU, ve kterém měly být brambory dané partie opatřeny registračním číslem. Pokud je laboratorně potvrzen výskyt karanténních bakterií ve vzorkované partii konzumních brambor zahraničního původu, úředně se zastaví její prodej (pokud je ještě na trhu), případně se dohledají a stáhnou z prodeje všechny části uvedené partie prodávané na různých místech v ČR. Následně ÚKZÚZ zašle organizaci ochrany rostlin ze země původu infikovaných brambor informaci o výskytu sledovaného ŠO v dané partii, včetně zjištěných informací o pěstiteli či dodavateli brambor a podklady o vzorkování a testování partie.

Brambory z Polska

Ještě je potřeba se zmínit o problematice polských brambor. I v tomto případě platí povinnost označení partie či dodávky konzumních brambor registračním číslem, kdy každé originální balení polských brambor jakékoliv velikosti a hmotnosti má být označeno registračním číslem dodavatele z Polska (pěstitele/balírní/společného skladu/expedičního střediska) s příslušným kódem země původu (PL), uvedeným s pomlčkou před číslem, obdobně jako u nás. Kromě toho pro dodávky brambor z Polska platí nařízení Státní rostlinolékařské správy o mimořádných rostlinolékařských opatřeních proti zavlečení a šíření původce bakteriální kroužkovitosti bramboru hlízami bramboru původem

na přítomnost bakterie *Clavibacter sepedonicus*, platným pro příslušné sklízňové období. Vzor formuláře daného osvědčení je přílohou tohoto nařízení. Každý rok proto probíhají kontroly terénní inspekce ÚKZÚZ v místech prodeje, balení nebo obchodního skladování polských brambor s cílem dohledat jejich dodávky a ověřit plnění stanovených požadavků. Polská rostlinolékařská služba také bezodkladně zasílá ÚKZÚZ údaje o dodávkách brambor, které mají být dodány do ČR a které mají příslušné

předpisy EU zakázán. Hlavním důvodem tohoto zákazu je obava před zavlečením bakterie *Ralstonia solanacearum*. Protože však Egypt v minulosti přijal akceptovatelná opatření proti šíření této bakterie hlízami bramboru, zejména nový režim kontrol produkce a vývozu hlíz bramboru do EU, uděluje Evropská komise pro členské státy výjimku z tohoto zákazu. Důvodem brambor z Egypta je povolen prováděcím rozhodnutím Komise 2011/787/EU. Platí výše uvedený princip, že v případě dovozu nebo prodeje jakého-

inzerce

CUSTODIA®

Váš poklad bude v bezpečí

Pro použití v řepce nyní bez omezení v OP II st.

FUNGICIDY

Custodia je speciálně vyvinutý fungicid proti hlízence v řepce. Prokazatelně zvyšuje výnos a harmonizuje dobu sklizně. Účinkuje rovněž na fomovou hnilobu, plíseň šedou, černé a plíseň zelnou.

Nyní i pro použití v řepce bez omezení v OP II st.

Jednoduše porosteme spolu.

ADAMA.COM

- Jedinečná a vyvážená kombinace Azol + strobilurin
- Vysoká preventivní i kurativní účinnost
- Zvyšuje pružnost šesuli a tím omezuje ztráty výdolem (plus 0,1 t/ha)
- Odolnost vůči smyvu deštěm již hodinu po aplikaci
- Ochrana proti UV záření

Adama CZ s.r.o., Pražská 636, 252 41 Dolní Břežany | tel.: +420 241 930 644 | www.adama.com
Používejte přípravky na ochranu rostlin bezpečně. Před použitím si vždy přečtěte označení a informace o přípravku. Respektujte varovné vlny a symboly.